

L'EXPOSICIÓ "OBSERVANT EL TEMPS. SANT FELIU DE GUÍXOLS 1860-1980"

M. Àngels Suquet i Fontana
Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols

Entre els mesos d'agost i setembre d'enguany ha tingut lloc a la sala d'exposicions temporals del Monestir l'exposició de fotografia *Observant el temps. Sant Feliu de Guíxols 1860-1980*, organitzada per l'Arxiu Municipal, vinculada amb aquesta s'ha publicat un catàleg amb el mateix títol. Malgrat la important tasca de difusió realitzada per l'Arxiu Municipal durant 16 anys en el marc dels Tallers d'Història, aquesta és la primera exposició exclusivament fotogràfica que s'organitza. Fins ara, la fotografia havia format part de catàlegs i exposicions com a il·lustració, complement de textos i objectes.

La iniciativa ha sorgit, doncs, per diferents motius. Per una part, hi ha el fet que la catalogació de les imatges, iniciada fa poc menys de dos anys, estigui força avançada. Això ha permès identificar conjunts (fons i col·leccions) i comptabilitzar les imatges, unes 50.000. Per una altra part la bona disposició que han mostrat els responsables polítics, conscients de l'acollida popular que tenen les exposicions de fotografia antiga.

Objectius

Ateses aquestes circumstàncies, tot seguit ens vam plantejar que, amb l'exposició i el catàleg, calia assolir els següents objectius:

- Agraïment públic a totes les persones que han col·laborat en l'organització i la formació de la Secció d'imatges de l'Arxiu Municipal (135 persones i famílies i 14 institucions o entitats).
- Mostra de les possibilitats de les imatges de l'Arxiu Municipal.
- Difusió de l'Arxiu Municipal i del contingut de la Secció d'imatges.
- Motivació de nous ingressos.

Disseny i guió

Aquesta exposició havia de ser, per tant, una activitat molt especial. La selecció de les fotografies és el que havia de servir sobretot per mostrar tota la diversitat d'aspectes que els usuaris poden trobar en la Secció d'imatges. Per aquest motiu es va decidir que el contingut havia de reunir les següents condicions:

- Que tractés sobre Sant Feliu de Guíxols, en general, no només sobre paisatge o urbanisme, sinó també recollint al màxim les persones i la societat.
- Que la narració havia de ser diacrònica, que havíem de començar des de les imatges més antigues (la més antiga que es conserva és una vista de cap a 1860) fins a la transició democràtica, al final de la dècada de 1970. Ja que les imatges d'aquesta època ens resulten bastant llunyanes, però amb l'avantatge que el nostre record pot identificar encara molts elements.
- Que havia de ser lleuger, no es pretenia documentar de manera científica i exhaustiva l'evolució de tot un poble durant més de cent anys. L'exposició havia de ser com una passejada retrospectiva imaginària per Sant Feliu de Guíxols.

Seguint aquestes tres premisses es va decidir el títol de l'exposició: *Observant el temps. Sant Feliu de Guíxols 1860-1980*. El qual, a part de reflectir les idees anteriors, feia referència a un element típicament guixolenc, l'Observatori Català, la cúpula del qual es va alçar damunt la casa Patxot (passeig del Mar) entre 1895 i 1911 per a l'observació meteorològica. Mitjançant aquest títol es volia suggerir que la mostra era com un mirador de la ciutat a través del temps. Per tal que la visió fos com més diversa possible, el guió es va dividir en tres grans apartats: *la ciutat i el paisatge*; *la vida i la gent* i, finalment, *fets i anècdotes*. En l'exposició ens vàrem marcar un límit d'una seixantena de fotografies i cadascun dels apartats tenia cap a vint imatges. En canvi el catàleg, que és el que havia de quedar, havia de ser molt més ampli i podia comprendre cap a 150 fotografies, és a dir, una cinquantena per apartat.

La ciutat i el paisatge no pretenia fer la història del desenvolupament urbanístic de Sant Feliu sinó donar una perspectiva dels grans canvis soferts per la població des del darrer terç del segle XIX fins als anys 1970. Així, es van anar escollint les fotografies per zones: la façana de mar, l'interior, la carretera de Girona i la de Palamós, el racó de Llevant i el port, el racó de Garbí, la muntanya de Sant Elm, la punta de Garbí i diversos llocs del municipi com les ermites de Sant Amanç i Sant Elm, Pedralta i, especialment, Sant Pol. Cada zona es va documentar amb diverses fotografies, que es van disposar de manera que es donés relleu a la més antiga, que és la que oferia la visió més inèdita o diferent de l'actual. Les altres la complementaven, tot mostrant l'evolució de l'indret, la manera com aquella costa feréstega i verge s'ha convertit en el paisatge que ara veiem. En aquest apartat hi ha la fotografia més antiga conservada a l'Arxiu Municipal, datada cap a 1860. Aquesta imatge va ser presa per Joan Gironès (Torroella de Montgrí, 1825 - Sant Feliu de Guíxols, 1874) i mostra elements que ha calgut identificar a partir d'una pintura de l'any 1857, realitzada per Pere Caimó i conservada al Museu d'Història de la Ciutat.

La vida i la gent havia de ser un recull de fotografies per mostrar els aspectes més quotidians i populars. En la tria es van tenir en compte tant les ocupacions com les activitats més lúdiques i es van voler mostrar els temes següents: indústria, pesca, mercat, transports, escola i jocs, festes i aplecs, la Festa Major, el lleure i l'estiu. Es va tenir molt en compte que quedessin reflectides les activitats que tradicionalment havien estat assumides per les dones en un poble de la costa, a part de les seves tasques en la indústria i en el camp: *remendar xarxes*, costura, anar a mercat i fer la bugada. Les feines de l'àmbit domèstic difícilment es troben en fotografia, lògicament tan sols trobem representades -i de manera força excepcional- les activitats que es duïen a terme a l'aire lliure. També es va voler representar el món infantil de diferents èpoques. Els retrats de fotògrafs professionals del segle XIX, ja sigui al seu estudi o com a fotògrafs ambulants. Les imatges més fresques i espontànies, com ara de jocs, preses ben entrat el segle XX, quan es popularitza la fotografia i augmenta el nombre de fotògrafs afeccionats. Finalment, vam mostrar també el típic retrat d'alumnes que es va popularitzar els anys 1940 fins els anys 1960 amb la clàssica escenografia de la bola del món i el mapa escolar. Com en l'apartat anterior, també es va procurar que les fotografies corresponguessin a èpoques diferents i es van disposar per temes i, dins de cadascun, per ordre cronològic començant per les més antigues.

Fets i anècdotes havia de ser una selecció de fotografies d'esdeveniments locals, ja fossin actes institucionals, activitats d'associacions o entitats, o simplement fenòmens extraordinaris, molt sovint vinculats a inclèmencies meteorològiques, com aiguats o temporals. El criteri aplicat va ser escollir una imatge per any, de manera que es va poder il·lustrar amb força continuïtat el període entre 1892 i 1977.

A partir del guió, es va realitzar la selecció sobre unes trenta mil imatges. En una primera tria vam escollir unes 600 fotografies. A continuació vam anar plantejant cadascun dels apartats i els temes seguint els criteris que abans hem esmentat i vam determinar un grup

de 163 imatges per publicar al catàleg i posteriorment, d'aquestes, se'n van triar 55 per a l'exposició.

Els textos

A part d'un petit paràgraf introductori obligat que donés el fil conductor de cadascun dels apartats i expliqués a partir de quins fons i col·leccions es nodrien els mateixos, els textos havien de servir per assolir els tres objectius restants: l'agraïment als col·laboradors, la difusió de l'Arxiu i dels continguts de la Secció d'Imatges i la motivació de nous ingressos.

Així doncs, es va decidir que calia incloure tant a l'exposició com al catàleg un apartat d'agraïments amb una llista de totes les persones, famílies i institucions que han participat en l'organització i en la creació de la Secció d'Imatges, facilitant reproduccions o còpies de fotografies o fent-ne donació.

Al catàleg s'hi van incloure a més una introducció explicant els inicis de la Secció d'Imatges i com havia anat creixent al llarg de més de setze anys. Al final del mateix es va considerar escaient de posar-hi un capítol explicatiu, com una petita guia, de la Secció d'Imatges de l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Aquest capítol es va desenvolupar seguint l'esquema següent:

- Introducció, conceptes i criteris
- La Secció d'Imatges
- Quadre de fons i col·leccions fotogràfiques
- Fitxes de fons i col·leccions fotogràfiques

En la *introducció* s'havien de donar les bases per entendre com es presenta la informació als apartats següents. Partint de la metodologia proposada al *Manual para la gestión de fondos y colecciones fotográficas* de Joan Boadas, Lluís-Esteve Casellas i M. Àngels Suquet (publicat l'any 2001 per CCG Edicions i l'Ajuntament de Girona), es va proposar la identificació i descripció dels conjunts de fotografies com a punt de partida per a una explicació valorada del contingut de la Secció. En aquesta part, es van explicar breument els conceptes bàsics de fons, col·lecció i els tipus de productors de fotografies.

Com que, atès el gran nombre de conjunts ingressats a l'Arxiu Municipal, havia calgut fer una tria d'aquells que calia descriure de manera individual. En la introducció, també es van explicar els aspectes que s'havien tingut en compte per seleccionar els conjunts més significatius i que eren els següents: el volum del conjunt, la seva integritat, la singularitat de les fotografies tant a nivell de contingut com de procediments i, finalment, el paper del productor dins la comunitat.

En la darrera part d'aquest apartat es va fer esment dels criteris de descripció dels conjunts, a partir de la ISAD (G), la norma internacional de descripció arxivística, i una definició dels camps escollits.

L'apartat *La Secció d'Imatges* es va iniciar amb un petit paràgraf sobre les possibilitats de les fotografies segons el tipus de productor i, a continuació, es van explicar els conjunts fotogràfics de l'Arxiu Municipal que serveixen per documentar la vila i els que serveixen per documentar la societat (col·lectius o entitats i persones). En tercer lloc, es van valorar els conjunts que transcendeixen l'àmbit purament local. Finalment, es va fer un comentari de la principal mancança de la Secció, per l'absència de fons de fotògrafs professionals locals.

Al *Quadre de fons i col·leccions fotogràfiques* es va presentar una relació de conjunts agrupats en quatre apartats que equivalen als diferents tipus de productor: fons de persones jurídiques (institucions, entitats i empreses), fons de fotògrafs (tant professionals com afec-

cionats, atesa la qualitat de la producció d'aquests darrers), fons personals i col·leccions. Dins de cada apartat els conjunts s'enumeren per ordre alfabètic.

El capítol es va tancar amb un darrer apartat, *Fitxes de fons i col·leccions fotogràfiques*, on es van publicar les fitxes de cap a trenta conjunts, elaborades, com s'ha comentat anteriorment, a partir dels estàndards de descripció arxivística.

Programació i difusió

Ateses les característiques de l'activitat, per tal de tenir la màxima incidència es va programar la inauguració de l'exposició com un acte de la Festa Major. La presentació del catàleg tindria lloc a part, com a cloenda de l'exposició, i amb motiu de la qual s'organitzaria una conferència sobre l'estat i possibilitats dels Arxius d'Imatges. A part dels mitjans de difusió habituals (correspondència, taulells, cartells, premsa i agendes), ja s'havia anat donant notícia de l'exposició en *L'Arjau*, publicació trimestral de l'Àrea de Patrimoni Cultural i Educació.

Conclusió

En el moment d'escriure aquest text, encara no s'havia tancat l'activitat i, per tant, no era possible fer la valoració definitiva. No obstant, s'havia anat entrant en contacte amb molts dels col·laboradors, per a la confecció de les fitxes de conjunts documentals abans esmentades, però també per donar a conèixer el projecte de la Secció d'Imatges i l'exposició, en concret. Fins el moment, es podia dir que tothom s'havia mostrat molt receptiu i havia respost de manera molt positiva. En aquesta fase ja s'hien produït dues donacions importants: un fons personal molt complet de retrats d'estudi del final del segle XIX i principi del XX i una part d'un fons d'un fotògraf professional molt significatiu per Sant Feliu de Guíxols, Ricard Mur. Calia esperar, doncs, que el resultat final fos igualment satisfactori.